

Hardangerviddatunnelene AS
Pb 843 Sentrum, 5807 Bergen
Tlf: 41 66 95 58
post@hardangerviddatunnelene.no
www.hardangerviddatunnelene.no

Stortinget, 21.10.2016

Oppsummering av villreinseminar

Villreinseminaret som ble avholdt på Stortinget 19. oktober var et samarbeid mellom WWF Norge, Hardangerviddatunnelene AS og stortingsrepresentant Per Rune Henriksen, og målet var å spre kunnskap om hvordan villreinbestanden i Norge forvaltes.

Seminaret brakte sammen erfaring, kunnskap og kompetanse om denne svært sårbare norske ansvarsarten, og viste at pilene dessverre peker i feil retning for villreinen internasjonalt. Villreinen er nå definert som en truet dyreart med det økte ansvaret som dette medfører for vår egen forvaltningspraksis og prioritering av bestandens behov i møte med andre og motstridende interesser.

I en rekke vedtak har Stortinget med bredt flertall stadfestet sitt ansvar for villreinen i norsk og internasjonal sammenheng, sist gang i forbindelse med behandlingen av Naturmangfoldsmeldingen i juni 2016. Statsråder har lovet å forvalte den største gjenlevende andelen av den europeiske villreinen i tråd med det globale ansvaret Norge har påtatt seg gjennom internasjonalt avtaleverk. Litt er gjort, mye gjenstår! Heldigvis ligger mulighetene for å ta en historisk viktig avgjørelse for villreinen foran oss, ikke bak oss.

I forbindelse med NTP 2018-2029 ber vi om at Stortinget velger Rv.7 som hovedveiforbindelse mellom øst og vest, og at veien må legges i lang tunnel under Hardangervidda. En slik løsning ville være det beste som har skjedd villreinen siden isen trakk seg tilbake for tusenvis av år siden. Om dette er seminarets arrangører og innledere hjertens enige, men avgjørelsen som skal fattes er til syvende og sist ditt ansvar som stortingsrepresentant.

Nedenfor oppsummeres hovedpunktene i budskapet fra innlederne på villreinseminaret og deres foredrag følger i sin helhet som vedlegg til denne oppsummeringen.

For samtlige av de involverte er en fremtidig satsning på Rv.7 og særlig en permanent, vintersikker tunnelløsning for Hardangervidda et vesentlig bidrag til å ta vare på en internasjonalt truet dyreart som Norge alene har æren av å huse størstedelen av den gjenlevende europeiske bestanden.

Med vennlig hilsen

Harald Victor Hove
Daglig leder
Hardangerviddatunnelene AS

Punktvis oppsummering av hovedpunktene fra villreinseminaret:

- Villreinen er uløselig knyttet til vår egen kulturarv siden denne har vært menneskets viktigste byttedyr gjennom mange tusen år. Mennesket har fulgt etter villreinen fra sør i Europa og nordover etter hvert som istiden tok slutt og isen trakk seg tilbake.
- Den nylig avsluttede IUCN-kongressen – den Internasjonale naturvernunionens verdenskongress – kom med en oppdatering av den globale rødlisten for truede arter, og på denne listen blir nå villrein for første gang vurdert som truet.
- Bakgrunnen er at på verdensbasis har villreinbestanden de siste 25 årene blitt redusert med ca 40 % ifølge IUCN sitt ekspertpanel, fra om lag 4,8 millioner individer til 2,9 millioner individer. En av de viktigste årsakene er at villreinen blir sterkt påvirket av arealendringer, som infrastruktur, hogst og industriutbygging. Halvparten av villreinen sine leveområde har forsvunnet de siste 150 år, og dette gjelder over hele den nordlige halvkule.
- 7 land i verden har villreinbestander og Norge har samlet sett 35.000 dyr som representerer stort sett hele den gjenlevende villreinbestanden i Europa.
- Oppstykking av leveområdene og fragmentering av disse er den største trusselen mot bestanden i dag. Flere barrierer bidrar til dette per i dag; Dovrebanelen, E6, E 134 og Rv.7.
- Det eksisterer ingen konkrete planer om utbedringer av de nevnte vei- eller togforbindelsene som tar hensyn til villreinens behov med unntak av for Rv.7.
- Knyttet til Rv.7 er det gjort et omfattende kartleggingsarbeid med GPS-merking som over de siste 15 år har gitt viktig forskningsgrunnlag for å si noe om barrierevirkningene og påvirkningen disse har på bestanden av villrein. Oppsummeringen av denne forskningen er sammenfattet i rapport 1121 «Veger og villrein» fra NINA (Norsk Institutt for naturforskning) utgitt i 2015.
- Anbefalingen i rapporten er å etablere en tunnelløsning for Rv.7 under Hardangervidda og dermed fjerne barrieren som i dag hindrer villreinen tilgang til et område nord for veien som utgjør omtrent 1/5 av villreinens totale område på Vidda.
- Erfaringene fra Finsetunnelene på Bergensbanen som ble etablert i 1993 viser at tunnelstrekningen må være en lengre sammenhengende strekning lagt i tunnel for å kunne gi effekt på villreinens trekkmønster. Til gjengjeld er barrierevirkningene som Bergenbanen i 70 år utgjorde for villreinen på Hardangervidda ikke lenger gyldig.
- Lang tunnel er den eneste fullgode løsningen for Rv.7, både med tanke på samfunnets behov for fremkommelighet og villreinens behov for et større beite- og trekkområde.
- Alle andre løsninger vil bli gjenstand for omkamper eller ikke gi den ønskede virkningen for villreinen.
- Korte tunneler vil fortsatt gi tilgang til Hardangervidda for den typen menneskelig aktivitet som utgjør en negativ påvirkning på villreinens aktiviteter, herunder kiting. Eksisterende veitrasé må derfor vinterstenges når lang tunnel er etablert, og nattestengning på sommerstid bør vurderes dersom denne skal holdes åpen som turistvei i sommermånedene juni-september.
- Lokalt ansvar tas av kommuner og fylkeskommuner i dag gjennom restriksjoner på arealbruk og ferdsel i naturområdene, men dette må følges opp av statlig ansvar i form av hvordan staten forvalter sine riksveier og de barrierevirkninger som følger av disse.
- Regional plan for Hardangervidda er et resultat av vedtak i tre fylkeskommuner (Buskerud, Hordaland og Telemark) som samlet har stilt seg bak kravet om å utvikle en lang Hardangerviddatunnel.
- Med en slik løsning vil gamle trekkruiter kunne reetableres og styrke bærekraften i villreinbestanden gjennom bedre tilgang på beiteområder vinter- og sommerstid. Det økte tilgjengelige arealet vil også kunne tenkes å gi mindre sårbarhet for sykdom og parasittplager.
- En lang tunnelløsning vil også kunne redusere villreinbestandens sårbarhet i møte med klimaendringene og konsekvensene av disse.
- Der en lang tunnelløsning for Rv.7 over Hardangervidda bygger ned en negativ barriere for villreinen mht tilgang på beiteområder, så vil en lang tunnelløsning ved Rv.52 Hemsedal derimot bygge ned en positiv barriere som i dag hindrer genetisk utveksling mellom tamrein og villrein.

Villreinspolitikk på viddene?

Heidi Sørensen, leder hav- og landmiljø,
WWF-Norge

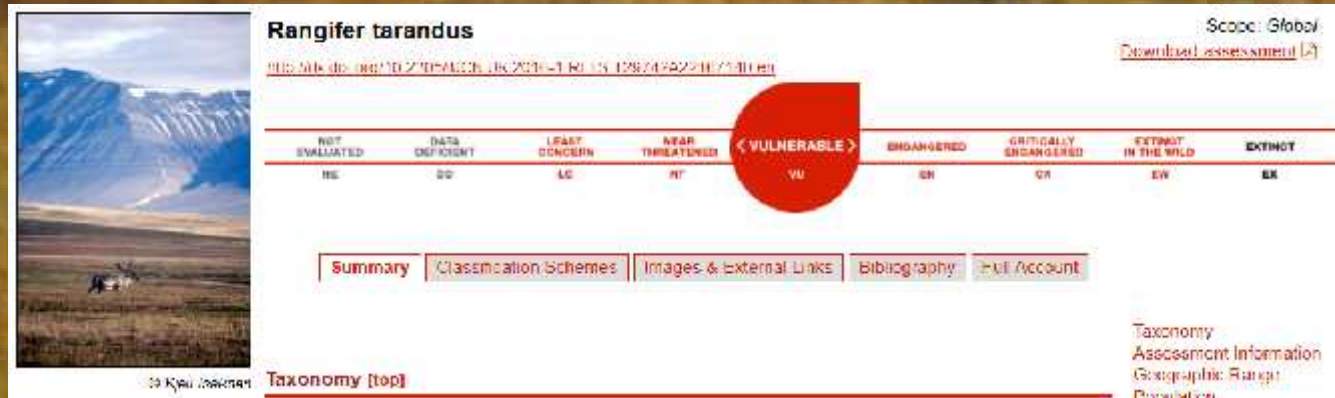
Bærere av natur- og kulturarv

Villreinen har vært menneskets viktigste byttedyr i Europa i mange tusen år.

Vårt internasjonale ansvar

Rangifer tarandus Scope: Global
[Download assessment \(A\)](#)

[Publication ID: 100110270](#) [Date: 2011-11-10](#) [Revision: 100110270/1/10/11/10](#)

NOT EVALUATED	DATA DEFICIENT	LEAST CONCERN	NEAR THREATENED	< VULNERABLE >	ENDANGERED	CRITICALLY ENDANGERED	EXTINCT IN THE WILD	EXTINCT
NE	DD	LC	NT	VU	EN	CR	EW	EX

[Summary](#) [Classification Schemes](#) [Images & External Links](#) [Bibliography](#) [Full Account](#)

[Taxonomy \[top\]](#) [Taxonomy](#) [Assessment Information](#) [Geographic Range](#) [Description](#)

Ansvarsart – trua globalt:
40 prosent nedgang siste tre
generasjoner (21 – 29 år).
Livskraftig norsk bestand, men
oppstykket i 23 delbestander

Utbredelse av villrein

Trusler mot villrein

Største trussel er fragmentering
av leveområder

Hvorfor stykkes villreinens leveområder opp?

Påvirkes av
menneskelig aktivitet
og infrastruktur:

Turisthytter og veier
har størst påvirkning
på atferd

Kraftlinjer og private
hytter med indirekte
påvirkning gjennom
adkomstveier

Bygging av stadig nye
strukturer splitter opp
leveområdet

Foto:Knut Nylend/SNO

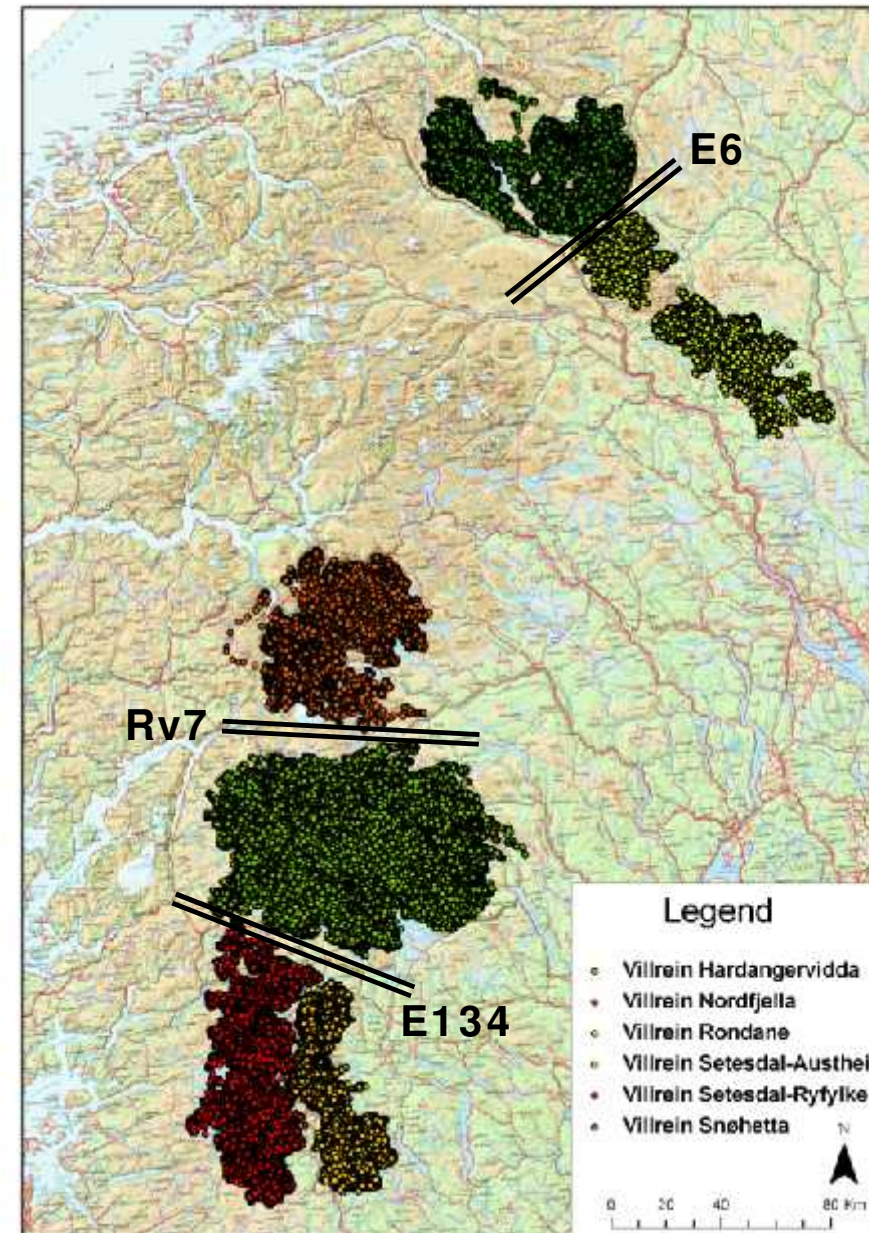
Klimaendringer – nye utfordringer

www.villrein.no - Arne Nyaas

Veier har delt opp villreinens leveområder i fjellet

Stamveivalget vil påvirke villreinen

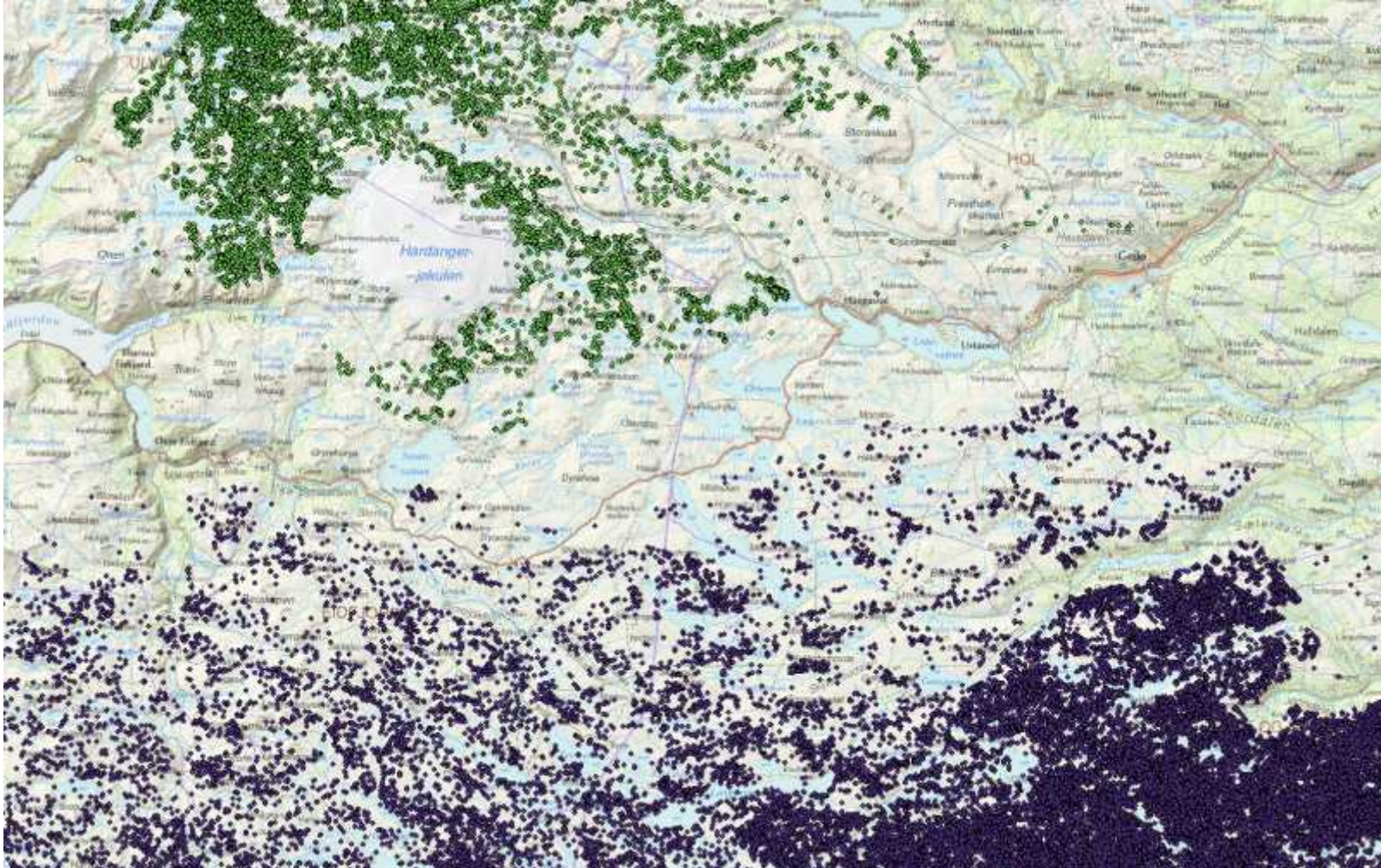

Dagens situasjon på Rv 7 er ikke bra for villrein.

Stamvei på Rv 7 uten lang tunnell er enda verre for villreinen.

Villreinbarrieren kan fjernes

Rv7 er en tydelig barriere.

Finse-tunnellen har vært positiv.

Kan gamle vandringsveier reetableres?

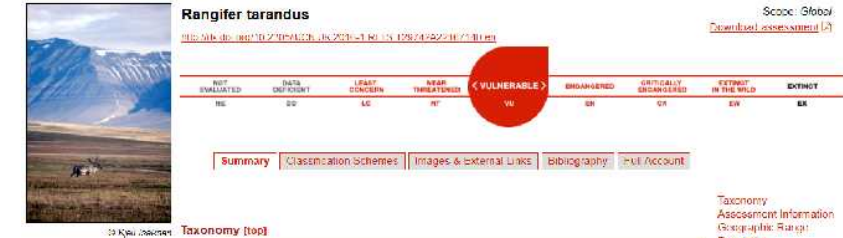

www.villrein.no - Arne Nyaas

Det beste som har skjedd for villreinen på Hardangervidda siden nasjonalparken?

Eller, riktigere, det beste som har skjedd siden isen trakk seg tilbake!

Et intakt fjelløkosystem?

Europeiske villreinregioner

Natur i verdensklasse!

Kvalifiserer til norsk
verdensarvsøknad

www.villrein.no - Arne Nyaas

Regionale villreinplaner – holder de mål?

Nasjonale villreinområder og forslag
til europeiske villreinregioner

- Nasjonale villreinområder
- Andre villreinområder
- Europeiske villreinregioner

- 1 Setesdal Ryfylke
- 2 Setesdal Austhei
- 3 Skaulen Etnesfjell
- 4 Våmur - Roan
- 5 Brattefjell - Vindeggen
- 6 Blefjell
- 7 Hardangervidda
- 8 Norefjell - Reinsjøfjell
- 9 Oksenhalvøya
- 10 Fjellheimen
- 11 Nordfjella
- 12 Lærdal - Årdal
- 13 Vest - Jotunheimen
- 14 Sunnfjord
- 15 Fordefjella
- 16 Svartebotnen
- 17 Ottadalsområdet
- 18 Snøhetta
- 19 Rondane
- 20 Selinkletten
- 21 Tolga Østfjell
- 22 Forollhogna
- 23 Knutsho

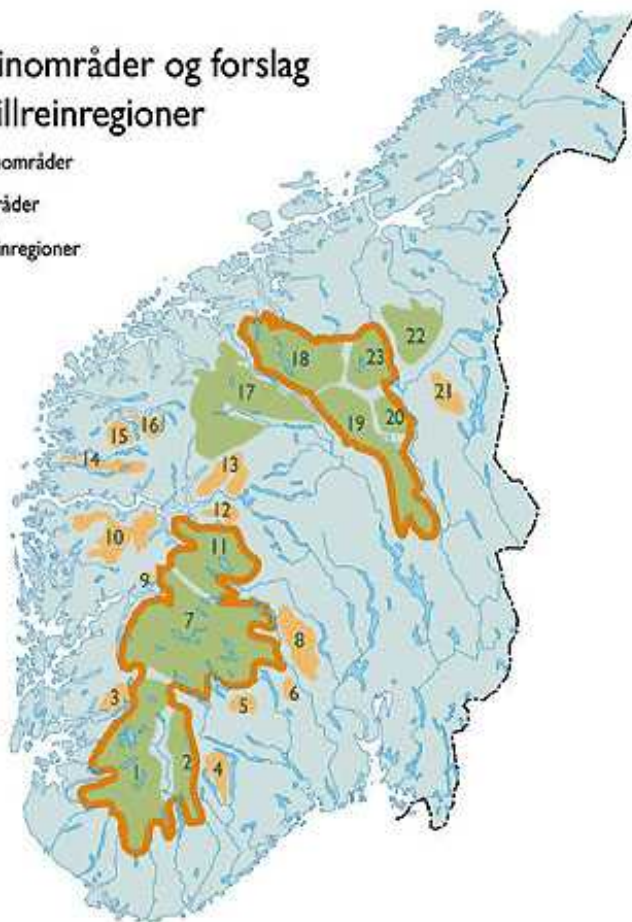
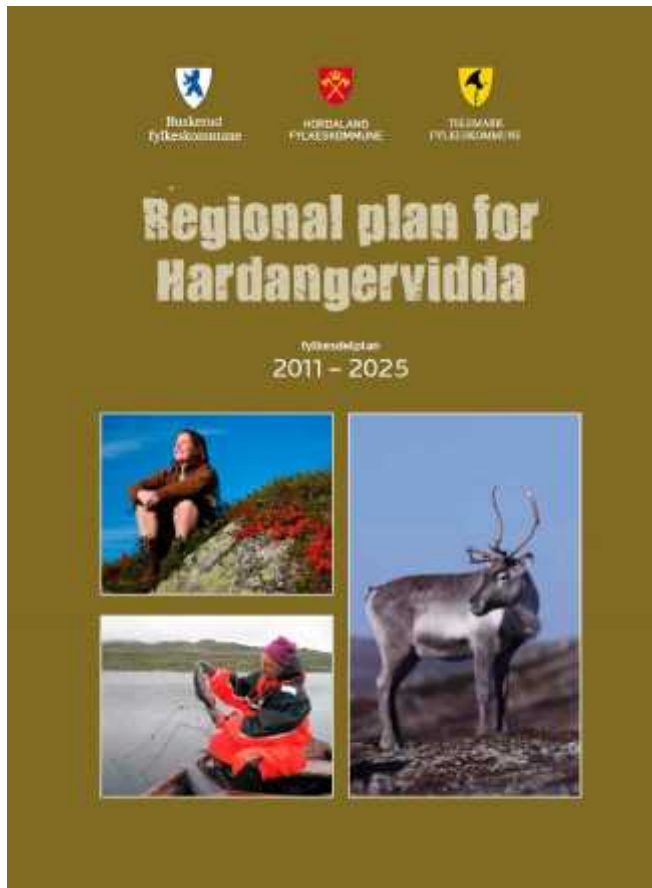

Foto: Knut Nyland/SNO

Hvordan følges planene opp?

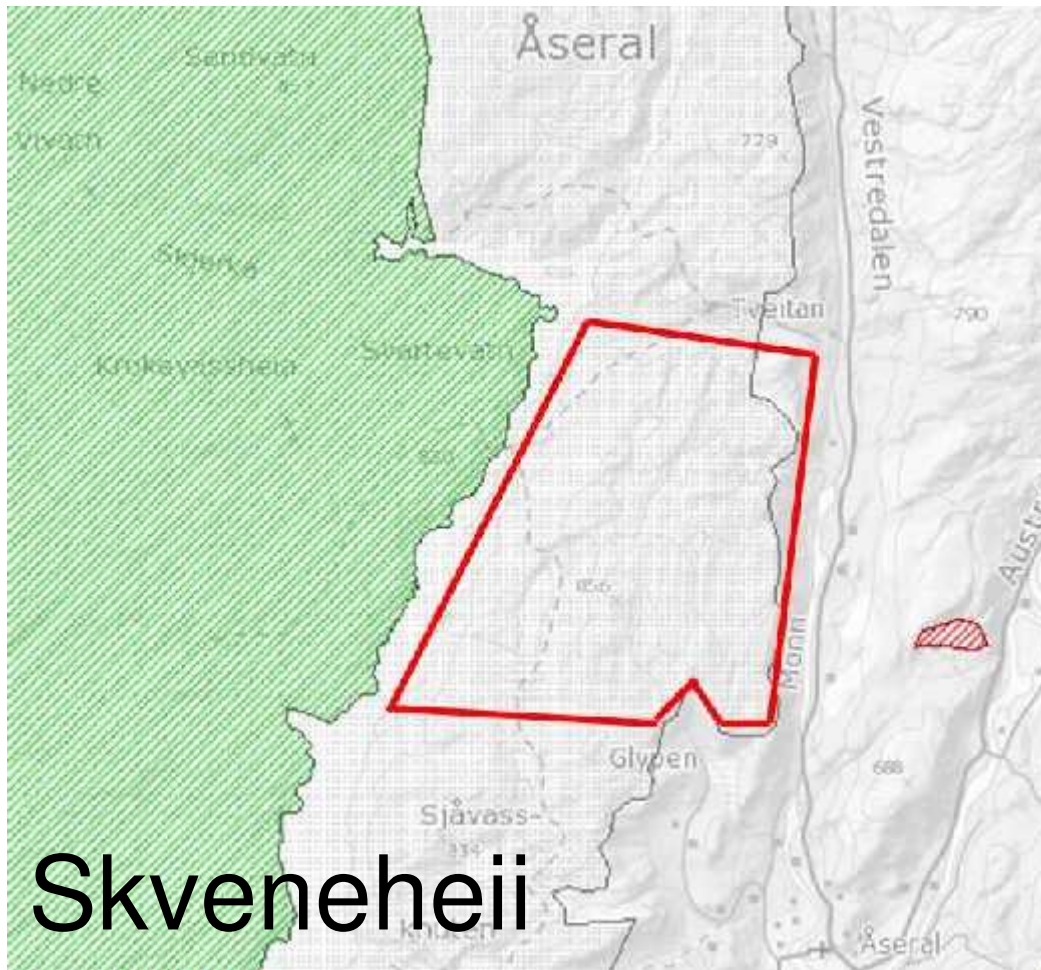
Hvordan de blir etterlevd og fortolket er avgjørende.

Krever at nasjonale myndigheter får beskjed om respektere planene, og at miljømyndighetene får beskjed om å fremme innsigelser når villreinområder er truet.

Utvide verneområdene?

Vindkraft i villreinområder - Åseral

Villrein og veg

Foto: Olav Strand ©

Lena Romtveit, Norsk Villreinsenter Sør,
Skinnarbu, 3660 Rjukan

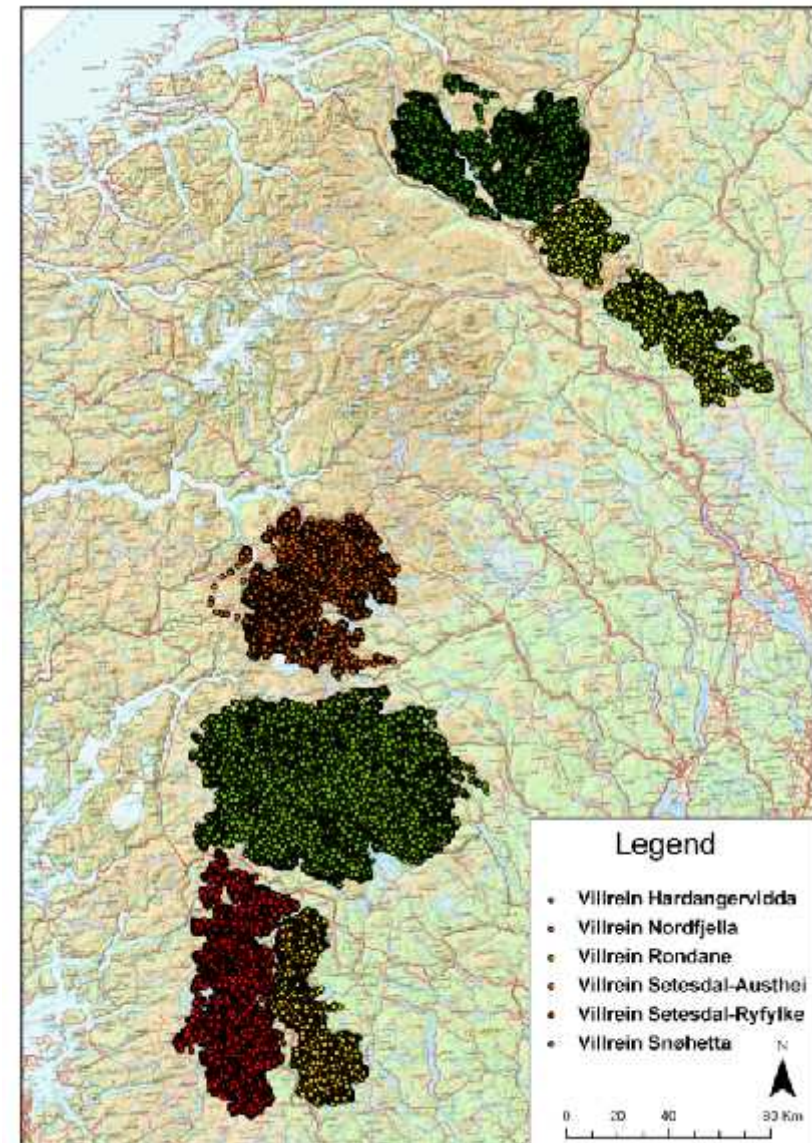

De forskjellige prosjektene

- Hardangervidda og Nordfjella; Oppstart 2001/ 2007/2016
- Setesdalsområdene; Oppstart 2006, avsluttes 2010. Nytt prosjekt Setesdal Vesthei 2013-2017.
- Snøhetta; Oppstart 2008- avsluttes i 2012
- Rondane; Oppstart i 2008-2009, avsluttes i 2012
- Knutshø; Oppstart i 2009, avsluttes i 2012-2013
- Generelt forskningsprosjekt finansiert av DN, skal gå ut 2012
- To søknader sendt NFR
- Jobbes med et initiativ ovenfor ENERGI NORGE, prosjektet kommer med i FoU-katalogen for 2011

1121

NINA Rapport

Veger og villrein

Oppsummering – overvåking av Rv7 over Hardangervidda

Olav Strand, Per Jordhøy, Manuela Panzacchi og Bram Van Moorter

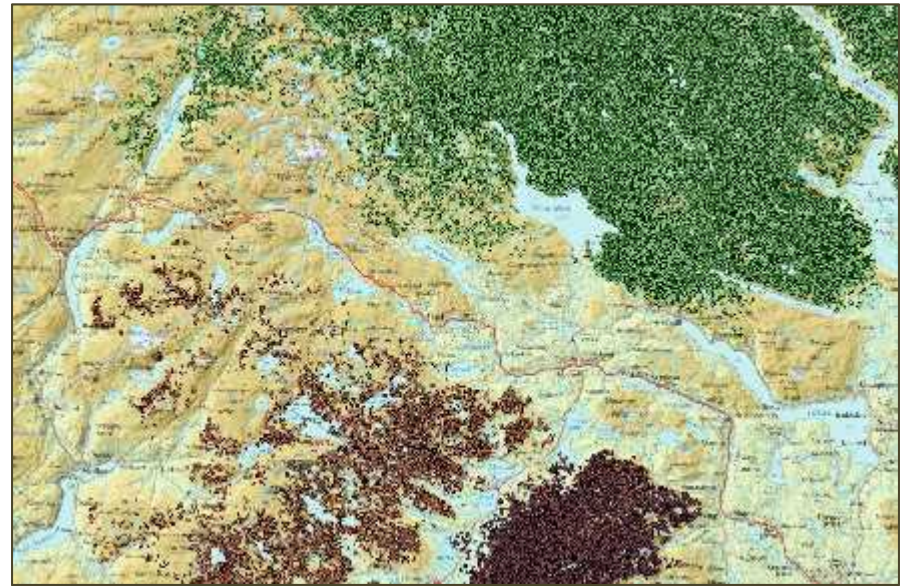
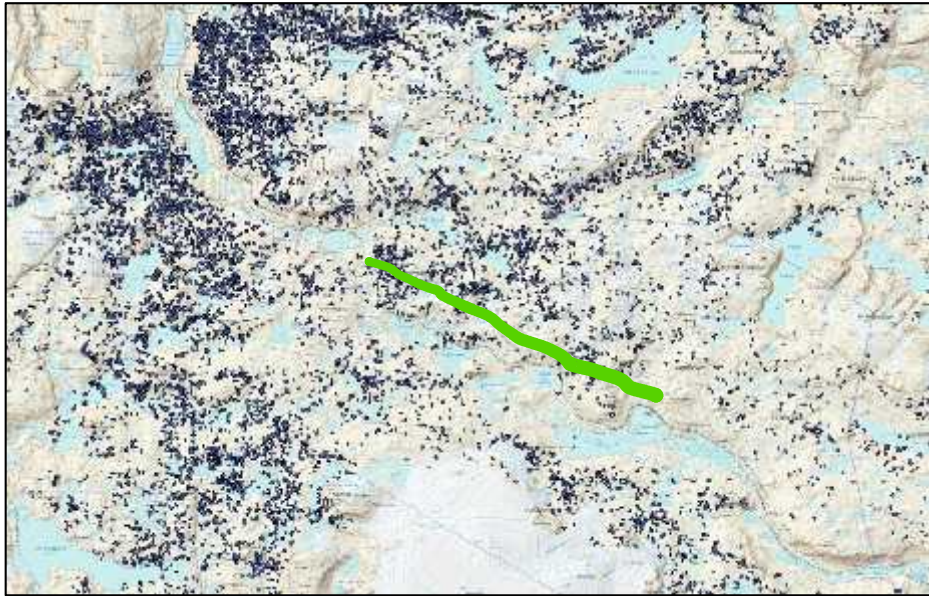

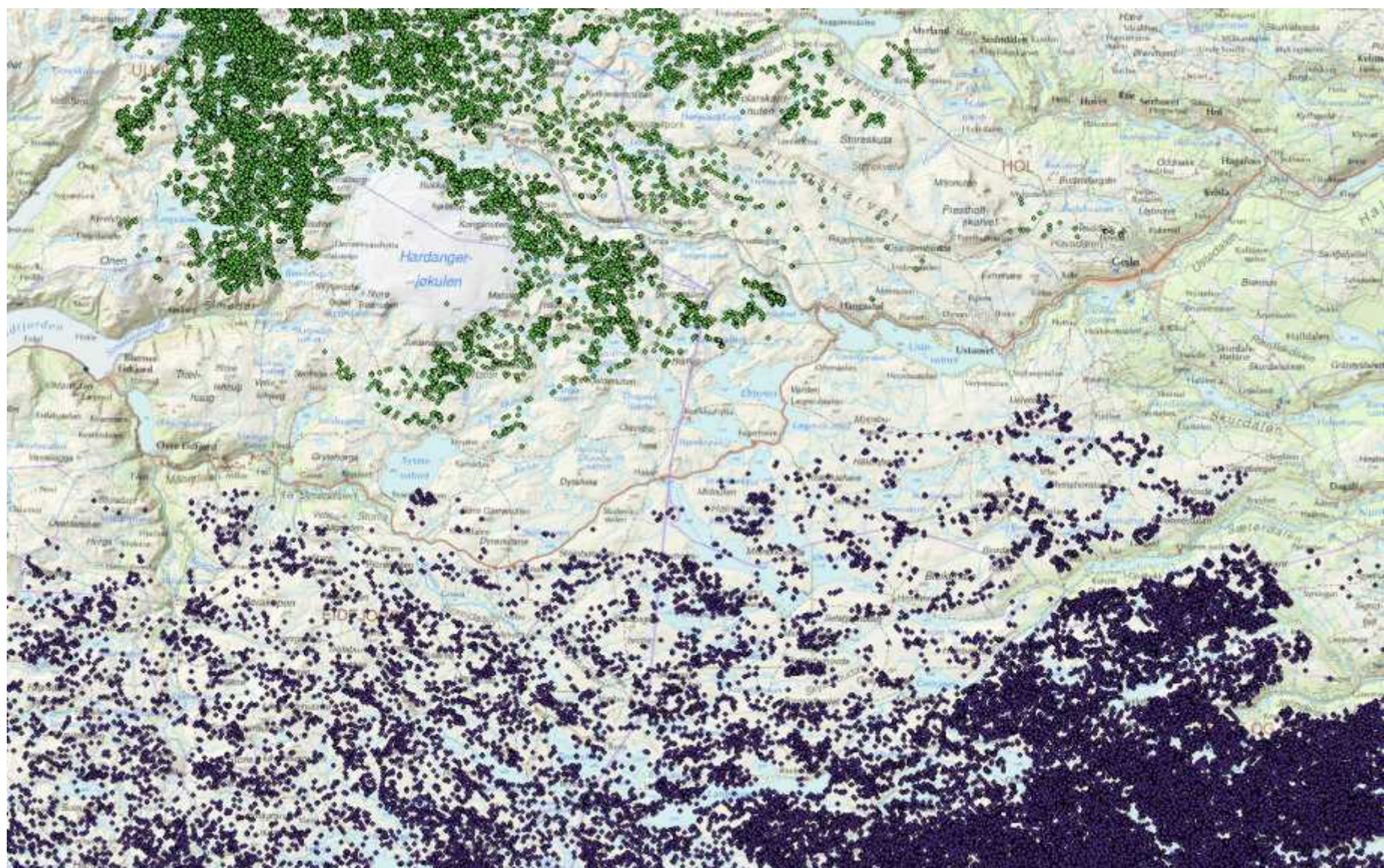
Alle undersøkelser viser at veger kan bli effektive barrierer som hindrer reinsdyras vandringsmuligheter

Veger har bidratt til en betydelig fragmentering av villreinens leveområder

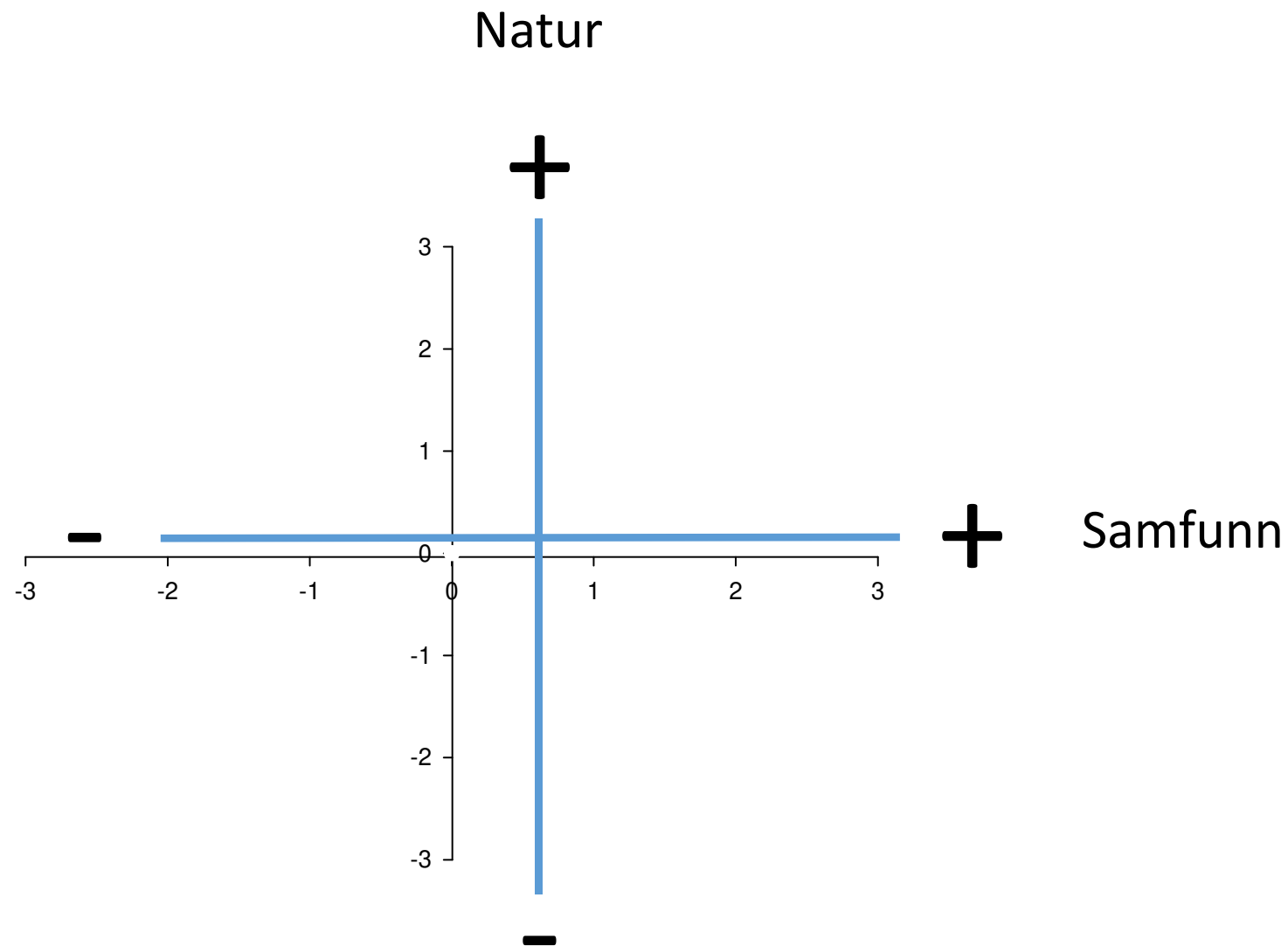
De mest omfattende eksemplene finner vi med E6 og jernbane over Dovrefjell og med Rv7 over Hardangervidda

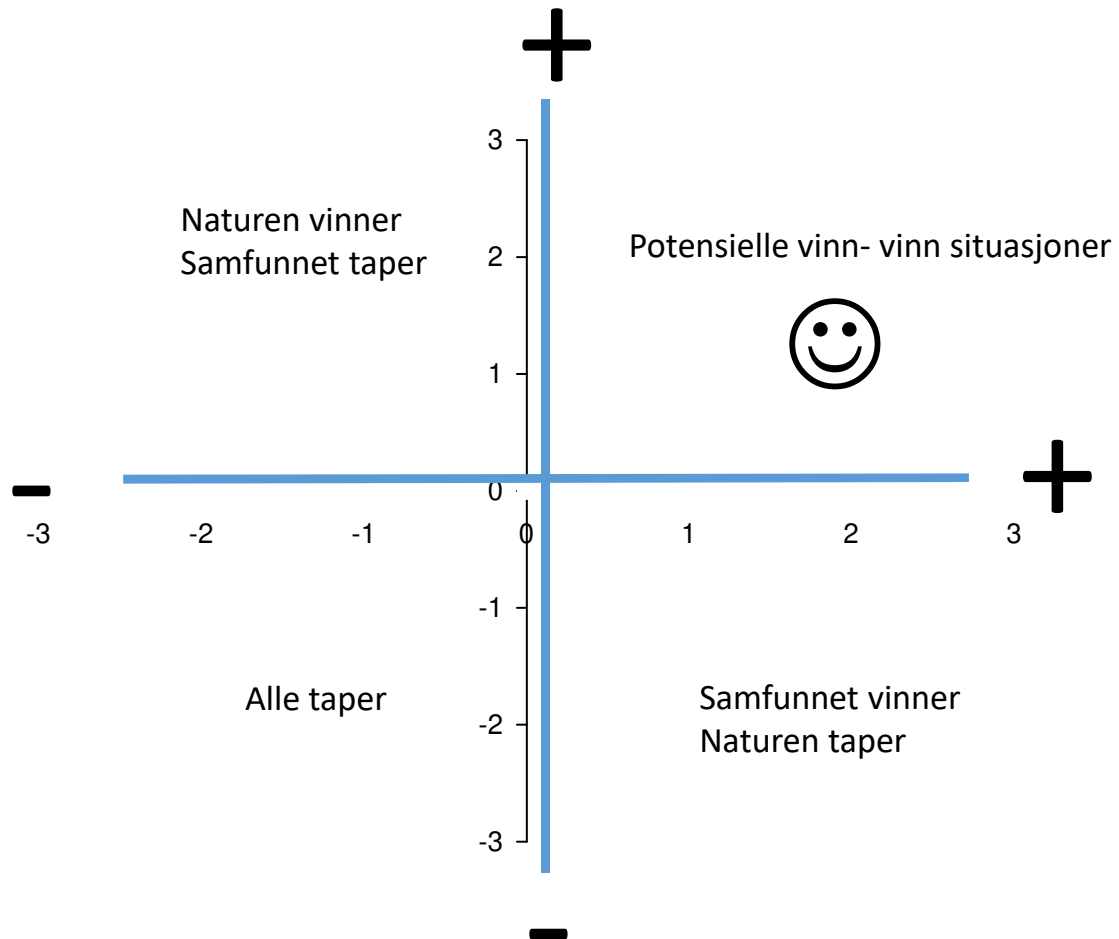

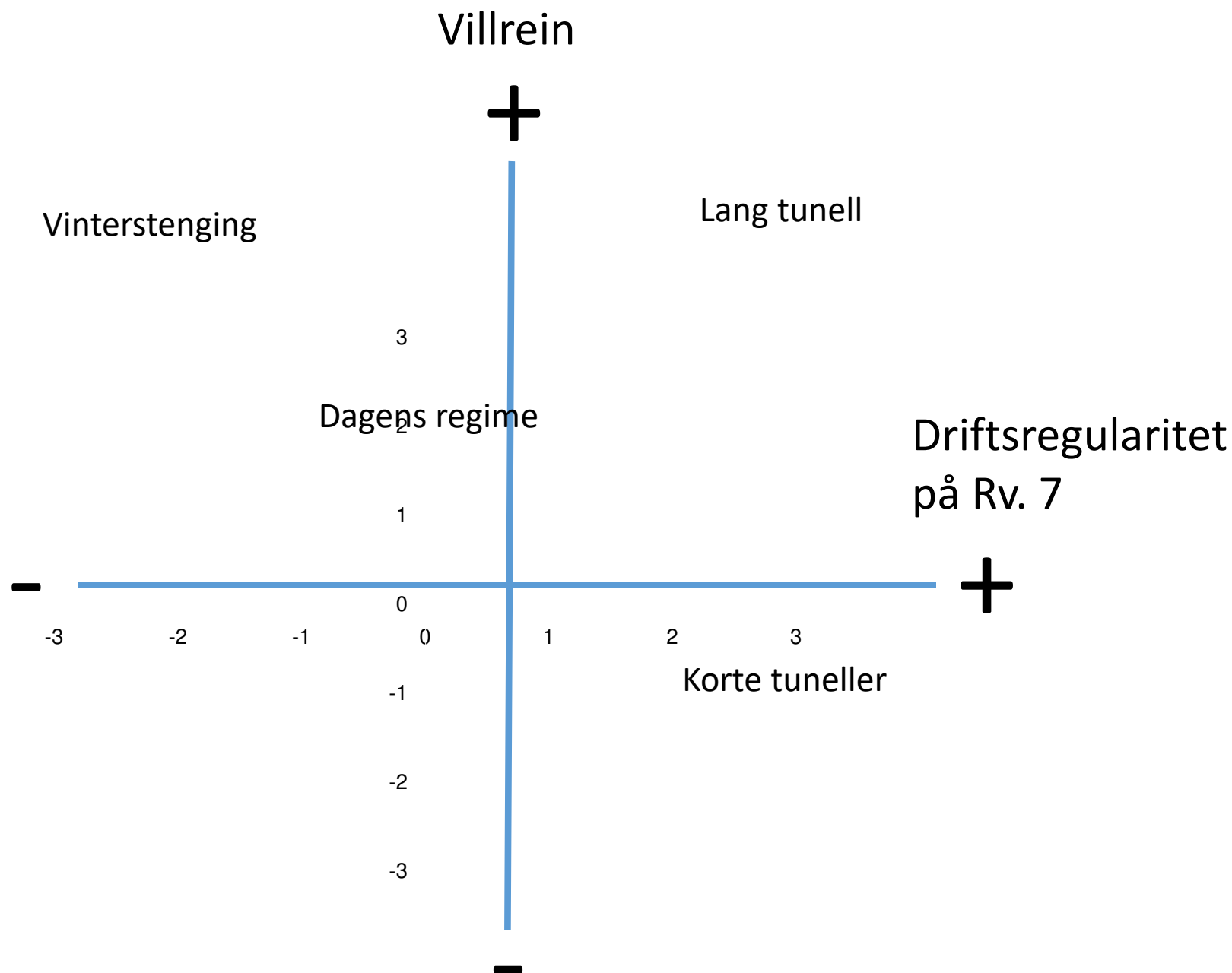

Kostnader for samfunn og natur

Vinn vinn situasjoner

Rv7 – ei løysing for rein vidde!

*Stortinget, 19.okt 2016
Petter Rukke, ordfører i Hol kommune
Anved Johan Tveit, Ordfører i Eidfjord kommune*

Etter innlegget håpar villreinen at de reflekterer over:

- Stortinget skal i nær framtid fatta vedtak som er historisk viktige for villreinen. Om vedtaka vert historisk gode eller historisk dårlege er opp til dykk.
- De må ta inn over dykk at vedtaka de gjer har enorm betydning for villreinen, - tru ikkje eit sekund at andre skal kjempa viktigare kampar for villreinen.

Dette er uten tvil vår tids viktigaste enkeltsak for villreinen.

Vårt internasjonale ansvar

Norge har teke på seg eit internasjonalt ansvar for å ivareta dei siste villreinstammene i Europa. Den 13.april 2007 skreiv dåverande Miljøvernminister, Helen Bjørnøy;

Regjeringen vil intensivere innsatsen for å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2010. Norge er det eneste landet i Europa som har intakte høyfjellsøkosystemer med bestander av villrein. Vi har derfor et internasjonalt ansvar for å ta vare på villreinen og de naturlige leveområdene den er avhengig av. Villreinområder som er spesielt viktige for artens framtid i Norge, vil få status som nasjonale villreinområder, og det vil bli

Vårt internasjonale ansvar

Norge har teke på seg eit internasjonalt ansvar for å ivareta dei siste villreinstammene i Europa. Den 13.april 2007 skreiv dåverande Miljøvernminister, Helen Bjørnøy;

Regjeringen vil intensivere innsatsen for å stanse tapet av biologisk mangfold innen 2010. Norge er det eneste landet i Europa som har intakte høyt fjellsøkosystemer med bestander av villrein. Vi har derfor et internasjonalt ansvar for å ta vare på villreinen og de naturlige leveområdene den er avhengig av. Villreinområder som er spesielt viktige for artens framtid i Norge, vil få status som nasjonale villreinområder, og det vil bli

Lenger nede i brevet frå Bjørnøy står det:

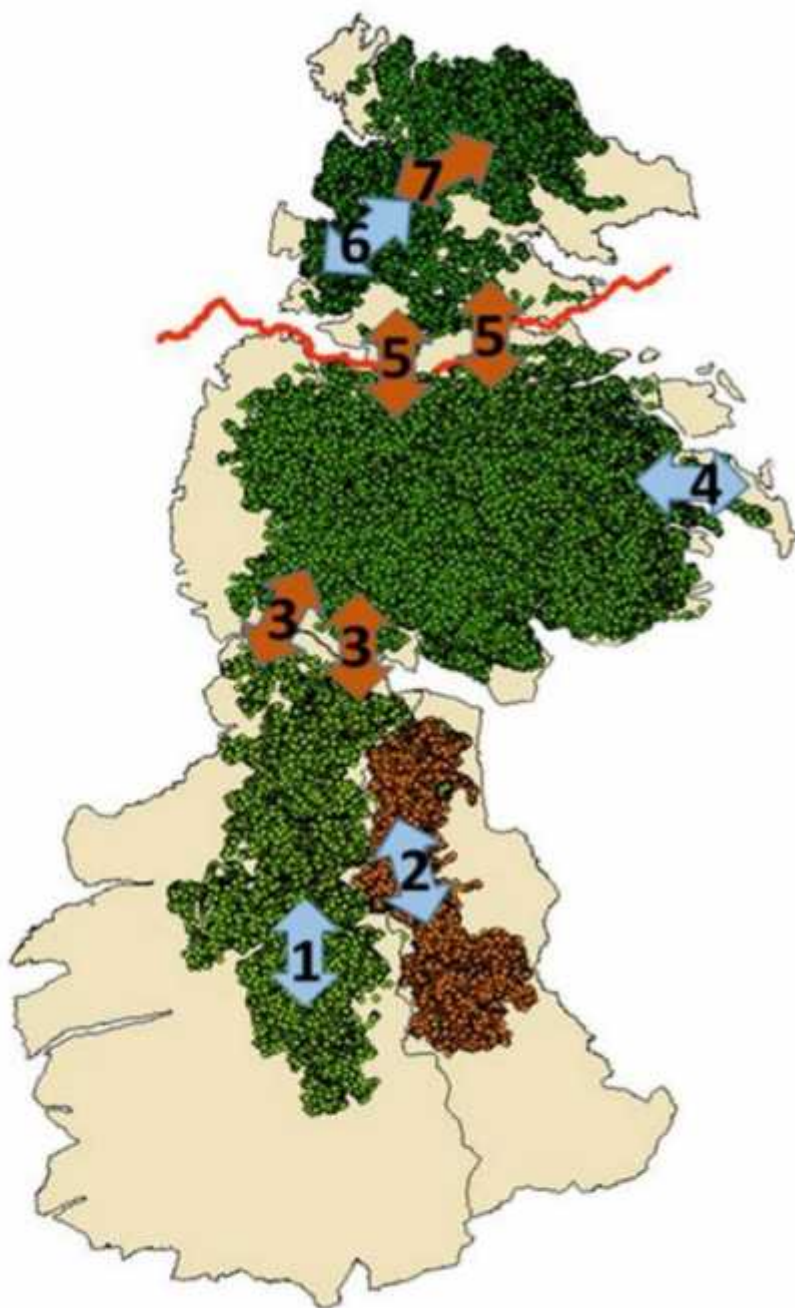
- Det skal fokuseres på å opprettholde og utbedre mulighetene for vandring og utveksling av villrein mellom tilstøtende nasjonale villreinområder innenfor de europeiske villreinregionene.

Regional plan for Hardangervidda er klar

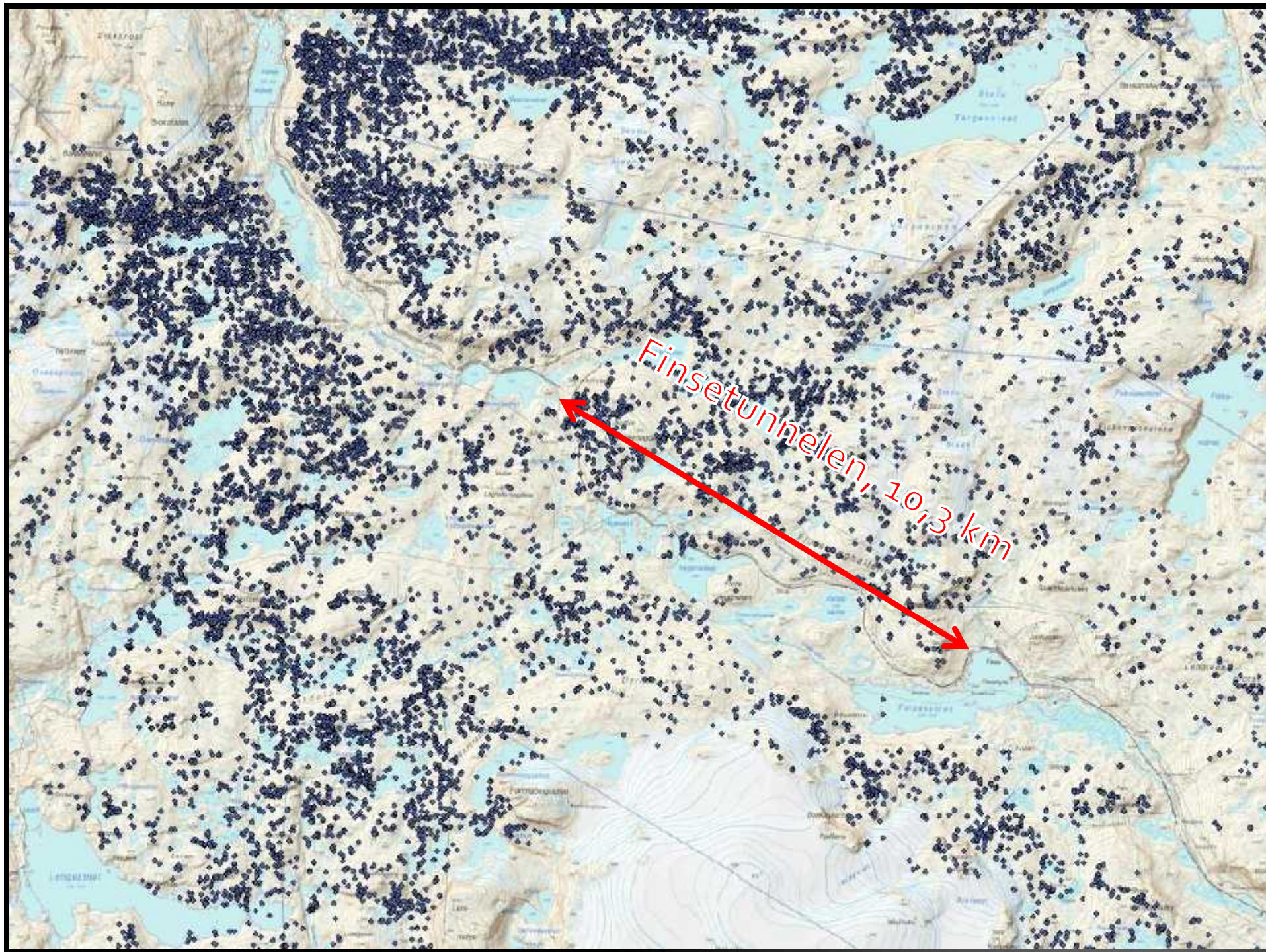

«Rv 7 er etablert som en samfunnsmessig viktig vinteråpen veg over Hardangervidda. Arbeidet med planlegging av miljøtunneler og høyfjellsprofiler på strategiske steder på traséen skal videreføres, samtidig som Hardangerviddatunnelen som et nytt alternativ utredes.»

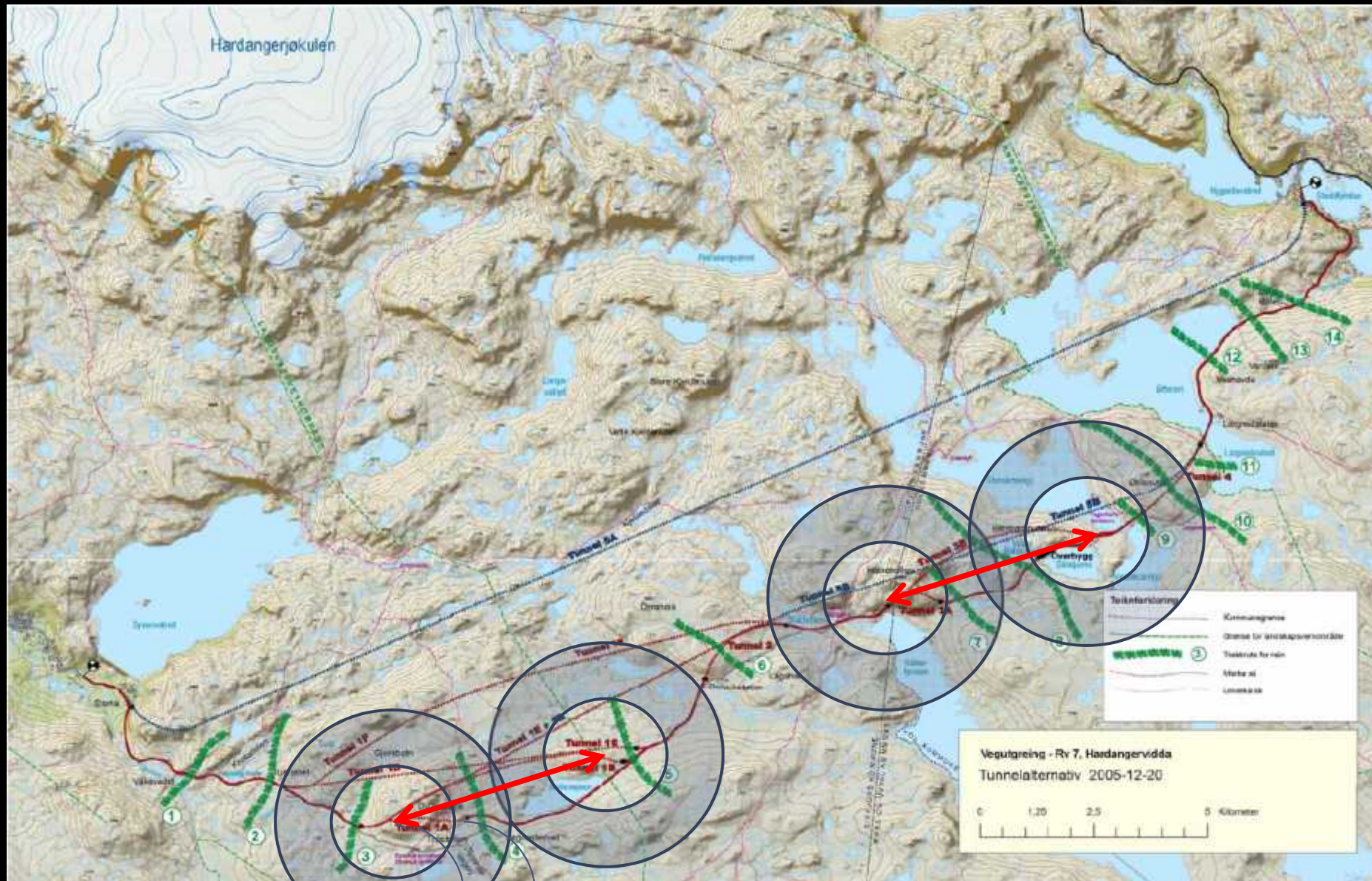
Vedtatt av fylkeskommunane
Hordaland, Telemark og Buskerud

Figur 4: Oversiktskart med de største villreinområdene i Langfjella med alle GPS-data som er samlet inn i perioden 2001 t.o.m. 2014. Pilene referer til ulike områder med veger eller jernbane som er omtalt seinere i rapporten; 1: Brokke–Suleskard i Setesdal Ryfylke (Fv337/987), 2: Bjørnevatn i Setesdal Austhei (Rv45), 3: Haukeli og områdene mellom Setesdal Ryfylke og Hardangervidda E134), 4: Sønstevatn på Hardangervidda (Fv337/789), 5: Rv7 på Hardangervidda, 6: Finsetunellen på Bergensbanen mellom Hardangervidda og Nordfjella, 7: Geitryggen (Rv50 i Nordfjella). Røde piler viser til områder som ikke har vært brukt av reinsdyr med GPS-sendere og som ikke framstår som funksjonelle trekkkorridorer, blå piler henviser til områder som fortsatt brukes men som i ulik grad framstår som sårbare trekk- og vandringsområder.

Korte tunnellar ... hjelper villreinen lite!

Figur 7. Alternativer til miljøtunneler for Rv7 (Statens vegvesen, Region Vest).

Statleg ansvar VS lokalt ansvar

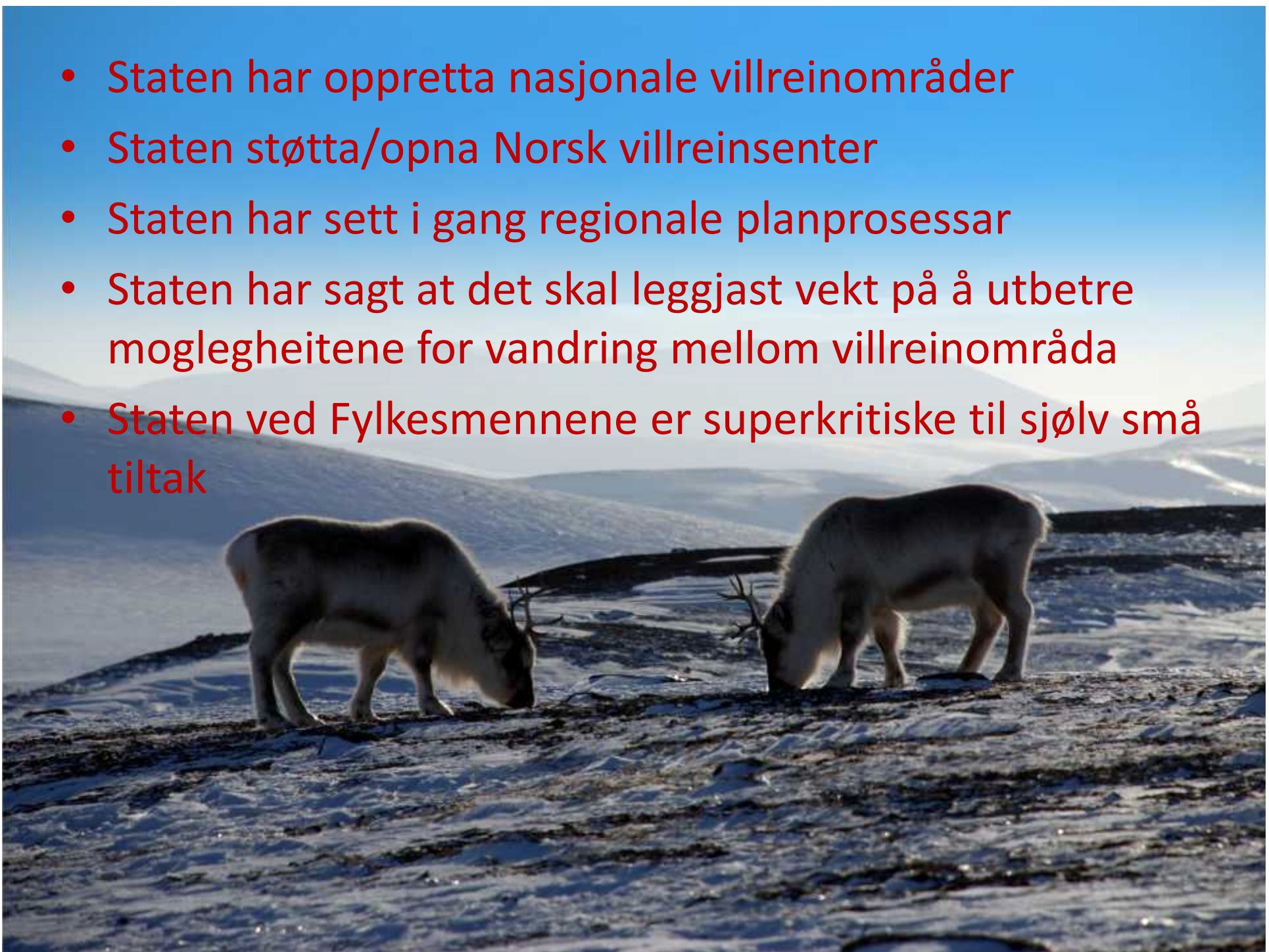
- Rv7 representerer i dag den siste barrieren som hindrar at trekkrutene vert reetablerte igjennom Langfjella, - mellom Hardangervidda og Nordfjella.
- Løysinga er eit statleg ansvar...

Villreinen sitt leveområde i hht Regional plan for Hardangevidda

- Staten har oppretta nasjonale villreinområder
- Staten støtta/opna Norsk villreinsenter
- Staten har sett i gang regionale planprosessar
- Staten har sagt at det skal leggjast vekt på å utbetre moglegheitene for vandring mellom villreinområda
- Staten ved Fylkesmennene er superkritiske til sjølv små tiltak

- Staten har oppretta nasjonale villreinområder
- Staten støtta/opna Norsk villreinsenter
- Staten har sett i gang regionale planprosessar
- Staten har sagt at det skal leggjast vekt på å utbetre moglegheitene for vandring mellom villreinområda
- Staten ved Fylkesmennene er superkritiske til sjølv små tiltak

Den same Staten kan no nytte sjansen til å sikre det prosjektet som verkeleg vil ha enorm effekt for reinen!

Kommunane tek eit lokalt ansvar

- I arealplanlegging
- I planlegging og utvikling av friluftsliv og reiseliv
- Me seier nei i en rekkje høve der ein må gjere avvenjingar mellom villrein og menneskeleg aktivitetar
- Det er og blir krevande for lokale politikare, men det er og ein del av vår jobb!
- Med tunneløysingar under Vidda vil me også måtte ta stilling til ytterligare lokale begrensingar;
 - Vinterstenging av gamlevegen
 - Natteestenging på sommartid

«RAGNAROKK» PÅ HARDANGERVIDDA

200 deltakarar køyrer 6 rundar på 10/20 km Ørteren, 10.april 2015

KITING ER EIN VEKSANDE AKTIVITET
Hobby, trening og konkurransar...

Statleg ansvar VS lokalt ansvar

- Rv7 representerer i dag den siste barrieren som hindrar at trekkrutene vert reetablerte igjennom Langfjella, - mellom Hardangervidda og Nordfjella.
Lang Hardangerviddatunnel løyser dette og vil vera ein av dei viktigaste sigrane for villreinen i moderne tid.
- **Staten må ta sitt ansvar!**
Staten kan ikkje forvente at lokale og regionale myndigheiter skal ta hensyn til villreinen i «eit og alt» medan Staten sjølv ikkje tek hensyn i det som er verdens viktigaste sak for villreinen!

A photograph of a reindeer with large, velvet-covered antlers standing on a dark, rocky shoreline. The reindeer is facing right, looking towards a body of water. The background shows a rocky bank and a calm body of water under a bright sky. The text is overlaid in yellow, slanted font in the upper left quadrant.

De skal i nær framtid gjera vedtak som vil vera historisk viktige for villreinen. Dykkar vedtak er truleg mykje viktigare for villreinen si framtid enn de er klar over.

***Villreinen fattar ingen vedtak.
Det er det de som gjer,
...også når det gjeld villreinen si framtid.***

REIN VIDDE.

Invitasjon til villreinseminar

Kinosalen, Stortinget
19. oktober, kl. 1230-1330

Velkommen!

I samarbeid med WWF og Hardangerviddatunnelene A/S inviterer stortingsrepresentant Per Rune Henriksen (Ap) til seminar om villreinproblematikk på Hardangervidda.

Hensikten er å belyse hvilken betydning bygging av veitunneler på Rv.7 over Hardangervidda vil ha for villreinen.

Program

Oppstart kl. 1230 (kinosalen)

Velkommen!

v/ stortingsrepresentant Per Rune Henriksen (Ap)

Villreinpolitikk på viddene?

v/Heidi Sørensen, WWF

Midt i flokken – Rv.7 & villrein

v/ Lena Romtveit, Norsk Villreinsenter

Tunnel under Hardangervidda – en løsning for rein vidde!

v/ Petter Rukke (Ap), ordfører i Hol, og Anved Johan Tveit (Sp), ordfører i Eidfjord

Slutt kl. 1330

Av hensyn til matservering på møtet er det kjekt om vi det gis en tilbakemelding til per-rune.henriksen@stortinget.no

Eidfjord kommune *-Unik frå fjell til fjord*

HARDANGERVIDDA
T U N N E L E N E

Hol Kommune

**Vi kommer
- Kommer du?**

